

**Utlåtande 2005: RIV (Dnr 322-15/2005)**

## **Konsekvenser avseende försöksverksamhet med flexibel skolstart**

### **Rapport från utbildningsnämnden**

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige besluta följande  
Rapporten från utbildningsnämnden om ”Försöksverksamhet med flexibel skolstart i Stockholm” godkänns.

**Föredragande borgarrådet Erik Nilsson** anför följande.

#### *Bakgrund*

Kommunfullmäktige gav den 6 oktober 2003 utbildningsnämnden i uppdrag att belysa konsekvenserna i staden av försöksverksamhet med flexibel skolstart och att återkomma med en rapport. Med anledning av att flera kommuner visat intresse för att införa flexibel skolstart och ansökt om dispens från gällande lagstiftning fick Skolverket av regeringen i uppdrag att utreda konsekvenserna på nationell nivå av flexibel skolstart. Skolverkets slutsats av utredningen är bl.a. att flexibel skolstart kan medföra svårigheter längre fram vid övergång till gymnasieskolan. Nämnden delar denna uppfattning och föreslår därför att staden avvaktar med beslut om försöksverksamhet med flexibel skolstart tills konsekvenserna för gymnasieskolan är tillräckligt utredda.

#### *Remisser*

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret.

Stadsledningskontoret anser att staden ska avvakta med införandet av flexibel skolstart för elever i grundskolan.

#### *Mina synpunkter*

Regeringen uppdrog i november 2003 åt Skolverket att utreda vilka konsekvenser som flexibel skolstart under läsåret kan få för eleverna. I sin utredning avrådde Skolverket regeringen från att initiera försöksverksamhet med flexibel skolstart i grundskolan.

Det är naturligtvis tråkigt att Skolverket gjorde denna bedömning eftersom det hade varit intressant, att i en mindre försöksverksamhet, kunna dra värdefulla erfarenheter kring hur vi bättre kan anpassa undervisningen efter de skilda förutsättningar alla elever har. Eftersom vi alla bör ha barnens bästa framför ögonen när vi planerar skolverksamheten, skulle vi vilja prova om detta skulle kunna främja elevernas utveckling.

Nuvarande skolsystem medger en viss flexibilitet i elevernas skolgång, vilket utnyttjas mycket lite. Barn kan börja förskoleklassen före höstterminen det år barnet fyller sex år, vilket innebär att flexibel skolstart i förskoleklass redan är möjlig. Elever kan börja grundskolan vid sex, sju eller, om det finns särskilda skäl, åtta års ålder. Det är dock enbart möjligt att börja i grundskolan vid höstterminen. Det är vårdnadshavaren som avgör om barnet skall börja vid sex eller sju års ålder. Det är hemkommunen som, på begäran av vårdnadshavaren, kan besluta om barnet skall börja skolan först höstterminen det kalenderår barnet fyller åtta år.

I förslaget till ny skollag som nu är ute på remiss föreslås att bestämmelserna för skolstart ska förändras så att vårdnadshavaren avgör om barnet skall börja skolan vid 6, 7 eller 8 års ålder. Jag välkomnar en sådan förändring.

Jag anser att den flexibilitet som är möjlig redan idag borde kunna nyttjas mer vad avser övergången från förskolan till förskoleklass. Inom skolan måste vi arbeta med olika metoder för att nå högsta måluppfyllelse och flexibel start i förskoleklass kan vara ett sätt. Stadsdelsnämnderna bör vid behov arbeta mer flexibelt med övergångarna i förskoleklassen för att uppnå den flexibilitet som är till gagn för barnens utveckling.

**Borgarrådsberedningen** tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

**Reservation** anfördes av borgarråden *Kristina Axén Olin* och *Sten Nordin* (båda m) enligt följande.

Vi föreslår kommunstyrelsen föreslå kommunfullmäktige besluta att

1. avslå föredragande borgarråds förslag till beslut
2. staden uppvaktar regeringen i syfte att få till stånd en försöksverksamhet med flexibel skolstart
3. därutöver anföra följande:

I den moderna kunskapsskola vi vill se börjar eleverna när de är skolmogna och lämnar skolan när de klarat kunskapsmålen. Samhället förändras och skolan måste följa med i de krav utvecklingen ställer. Så många elever som möjligt skall nå kunskapsmålen. Det avgörande är inte att alla når målen på samma sätt, eller att det tar exakt lika lång tid för alla. Skolpolitiken ska skapa förutsättningar för att så många barn som möjligt har med sig tillräcklig kunskap ut från klassrummet efter skolåren. Den skall inte styra att skoltiden måste vara exakt lika lång för alla, vem skolans huvudman är, eller hur skolan är organiserad.

Eleven borde börja skolan när föräldrar och skolan bedömer att barnet är moget för det. Lagen är idag för stel avseende möjligheterna till individanpassad skolstart. Detta gäller både för de barn som skulle behöva börja skolan senare och de som skulle vilja börja tidigare, särskilt som lagen utgår från att skolstart bara kan ske på höstterminen, vid läsårets början. Ett år är en mycket lång tid för en sex- eller sjuåring. Skillnaden i mognad mellan ett barn fött i januari ett år och ett barn fött i december samma år kan vara stor. Resultatet av att de idag närmast tvingas börja skolan samtidigt och gå i samma klass blir i många fall att det yngre barnet får en sämre skolstart än vad som annars hade varit möjligt. I en del fall innebär den inflexibla skolstarten att många elever kan få gå hela skoltiden med en ständig känsla av att ligga efter och att skolan blir en plåga, när medel som individuell skolstart hade kunnat bidra till bättre resultat för berörda elever.

Den traditionella invändningen mot flexibel skolstart är att det övriga skolsystemet inte är anpassat för detta. Särskilt hävdas det att elever inte skulle ha någonting att göra mellan utgången av nian i december det ena året och starten av gymnasiet i augusti nästa år. Detta argument faller i en kursbaserad gymnasieskola. I kommuner som prövat flexibel skolstart har gymnasieskolan varit beredd att anpassa sig till detta. Finns efterfrågan på gymnasieintagning i december månad kommer skolorna att erbjuda det.

Sett ur detta perspektiv är det tråkigt att socialdemokraterna i Stockholm återigen faller undan för en regering som inte vill, kan eller vågar modernisera den svenska skolan. Det lilla steg som tas i utkastet till lagrådsremiss, där det föreslås att föräldrarna ska avgöra om barnen ska börja i grundskolan när de är sex, sju eller åtta år gamla, räcker inte för att förverkliga visionen om en skola som möter den enskilda eleven utifrån hennes unika förutsättningar.

Därför vill vi se att Stockholm går före och ansöker om försöksverksamhet med flexibel skolstart.

**Särskilt uttalande** gjordes av borgarrådet *Lotta Edholm* (fp) enligt följande.

Att eleverna börjar på olika dagar under året försvårar både lärarnas möjlighet att bedriva vettig undervisning och rektorernas möjlighet att planera skolans verksamhet. Även elevernas övergång till gymnasieskola kan försvåras med flexibel skolstart. En annan kritik är det låga intresset från föräldrar, elever och skolpersonal.

I utkastet till lagrådsremiss föreslås att föräldrarna ska avgöra om barnen ska börja i grundskolan när de är sex, sju eller åtta år gamla. Enligt vår mening skulle skolstarten i vissa fall kunna ske redan i femårsåldern. Ett särskild skolmognadstest bör införas för att hjälpa föräldrarna att avgöra om deras barn är redo för skolstart.

**Kommunstyrelsen** delar borgarrådsberedningens uppfattning och föreslår kommunfullmäktige besluta följande

Rapporten från utbildningsnämnden om "Försöksverksamhet med flexibel skolstart i Stockholm" godkänns.

Stockholm den

På kommunstyrelsens vägnar:  
ANNIKA BILLSTRÖM

Erik Nilsson

*Anette Otteborn*

## ÄRENDET

Kommunfullmäktige har givit utbildningsnämnden i uppdrag att belysa konsekvenserna i staden av försöksverksamhet med flexibel skolstart och återkomma med en rapport.

**Utbildningsnämnden** beslutade den 16 december 2004 enligt förvaltningens förslag.

*Reservation* anfördes av *Björn Wickström m fl* (m) och *Jonas Vikman* (kd), bilaga.

*Särskilt uttalande* gjordes av *Mirja Särkiniemi m fl* (s), *Inger Stark* (v) och *Emilia Hagberg* (mp), bilaga.

*Särskilt uttalande* gjordes av *Jan Björklund m fl* (fp), bilaga.

**Utbildningsförvaltningens** tjänsteutlåtande daterat den 20 oktober 2004 har i huvudsak följande lydelse.

Mikael Söderlund (m) har i skrivelse 2003-01-08 föreslagit att kommunfullmäktige initierar ett försök i en stadsdel med intagning av elever både vid höst- och vårterminens början. Utbildningsnämnden föreslog i sitt yttrande 2003-03-17 att försök med flexibel skolstart kunde prövas i en stadsdel under förutsättning att dispens erhöles från regeringen.

Utbildningsnämnden fick av Kommunfullmäktige i uppdrag att belysa konsekvenserna i staden av försöksverksamhet med flexibel skolstart och återkomma med en rapport. Med anledning av att flera kommuner visat intresse för att införa flexibel skolstart och ansökt om dispens från gällande lagstiftning fick Skolverket av regeringen i uppdrag att utreda konsekvenserna på nationell nivå av flexibel skolstart. Skolverkets slutsats av utredningen är bl.a. att flexibel skolstart kan medföra svårigheter längre fram vid övergång till gymnasieskolan. Förvaltningen delar denna uppfattning och föreslår därför att staden avvaktar med beslut om försöksverksamhet med flexibel skolstart tills konsekvenserna för gymnasieskolan är tillräckligt utredda.

### *Flexibel skolstart i Stockholm*

Mikael Söderlund (m) föreslog i en skrivelse 2003-01-08 att Kommunstyrelsen skall föreslå Kommunfullmäktige att besluta

- att initiera ett försök i en stadsdel med intagning av elever både vid höst- och vårterminens början.

- att de enskilda skolor i Stockholms stad som önskar skall få erbjuda sina elever en flexibel skolstart, vilket innebär att skolan har intagning både vid höst- och vårterminens början.

I sitt yttrande daterad 2003-03-17 framhöll utbildningsnämnden att flexibel skolstart med intagning både vid höst- och vårterminens början skulle kunna innebära fördelar i flera avseenden såväl för den enskilde eleven som för kommunens skolorganisation. I yttrandet framhölls också att en förutsättning för att detta skulle fungera var att också gymnasieskolan på sikt anpassas så att gymnasiekurser kan erbjudas på ett flexibelt sätt när grundskolans kurser är avklarade.

Kommunfullmäktige gav i sammanträde 2003-10-06 uppdrag till utbildningsnämnden att utreda och belysa ett antal frågeställningar kring flexibel skolstart och återkomma till kommunfullmäktige med en rapport.

#### *Skolverkets utredning om konsekvenser av flexibel skolstart*

Med anledning av att flera kommuner visat intresse för att införa flexibel skolstart och ansökt om dispens från gällande lagstiftning beslutade regeringen att ge Skolverket i uppdrag att utreda konsekvenserna av flexibel skolstart under läsåret i grundskolan. Regeringen ansåg att det fanns behov av en analys av vad en eventuell förändring av nuvarande lagstiftning för skolstart skulle kunna få för konsekvenser för elevernas samlade skolgång i ett långsiktigt nationellt perspektiv. Uppdraget till Skolverket omfattade att identifiera pedagogiska, ekonomiska och organisatoriska konsekvenser av flexibel skolstart för förskoleverksamhet, skolbarnsomsorg och det offentliga skolväsendet. I uppdraget ingick också att beskriva och analysera dagens regelverk beträffande flexibel skolgång.

Skolverkets utredning presenterades i en skrivelse till regeringen i april 2004 med i korthet följande slutsatser:

- Det nuvarande skolsystemet medger en betydande flexibilitet i elevernas skolgång. Denna möjlighet till flexibilitet utnyttjas mycket lite.
- Skolverket avråder av flera skäl regeringen från att initiera försöksverksamhet med flexibel skolstart i grundskolan. Det viktigaste skälet är att konsekvenserna för elevernas övergång till gymnasieskolan inte är tillräckligt utredda.
- Flexibel start i förskoleklassen kan vara ett sätt att jämna ut belastningen i förskoleverksamheten över året.

#### *Förvaltningens synpunkter och förslag*

Med anledning av regeringsuppdraget till Skolverket att utreda konsekvenserna av flexibel skolstart på nationell nivå har utbildningsförvaltningen avvaktat med uppdraget att belysa konsekvenserna för Stockholms del. Utbildningsförvaltningens uppfattning är att Skolverkets utredning är en noggrann och grundlig genomgång och analys av de organisatoriska, pedagogiska och ekonomiska konsekvenserna av flexibel skolstart. Skolverket pekar på att det nuvarande skolsystemet medger en betydande flexibilitet i elevernas skolgång som skulle kunna utnyttjas mer. Skolverket uppmärksammar

också regeringen på vissa fördelar med att göra starten i förskoleklassen mer flexibel än idag.

Förvaltningen kan se flera fördelar med en flexibel skolstart för såväl den enskilde eleven som för kommunens skolorganisation. Förvaltningen anser dock i likhet med Skolverket att flexibel skolstart kan medföra svårigheter längre fram vid övergång till gymnasieskolan och delar uppfattningen att denna fråga behöver utredas särskilt. Förvaltningen föreslår därför att staden avvaktar med beslut om försöksverksamhet med flexibel skolstart tills konsekvenserna för gymnasieskolan är tillräckligt utredda.

## REMISSER

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret.

**Stadsledningskontorets** tjänsteutlåtande daterat den 15 april 2005 har i huvudsak följande lydelse.

### *Stadsledningskontorets synpunkter*

Stadsledningskontorets uppfattning är, som utbildningsförvaltningen föreslår, att staden avvaktar med införandet av flexibel skolstart för elever i grundskolan. Detta särskilt med beaktande av att konsekvenserna av elevernas övergång till gymnasieskolan inte är utredda. Kontoret anser att innan försöksverksamhet med flexibel skolstart införs att alla konsekvenser är utredda så att det fungerar under hela skoltiden dvs. fr.o.m. förskoleklass t.o.m. gymnasieskolan.

Enligt Skolverket medger nuvarande skolsystem flexibilitet i elevernas skolgång, vilket utnyttjas mycket lite. Stadsledningskontoret anser att denna flexibilitet eventuellt borde kunna nyttjas mer vad avser övergången från förskolan till förskoleklass. Inom förskolan är det ofta under våren ett högre antal inskrivna barn än under hösten. Om man under våren kunde erbjuda förskoleklass för vissa barn skulle barnomsorgsgarantin samt målet att minska barngrupperna i förskolan lättare uppfyllas.

Om en försöksverksamhet med flexibel skolstart skall införas är det viktigt att noga gå igenom vilka konsekvenser det innebär. Det gäller att analysera organisatoriska, verksamhetsmässiga som ekonomiska förutsättningar för att kunna genomföra ett försök. Stadsledningskontoret bedömning är att en försöksverksamhet inte får innebära merkostnader för staden.

Kommunfullmäktige beslutade den 6 oktober 2003 att ge kommunstyrelsen i uppdrag att ansöka hos regeringen om att Stockholm ska ges möjlighet att genomföra försöksverksamhet med flexibel skolstart för en av Stockholms stadsdelsnämnder.

Kommunstyrelsens uppdrag att ansöka om dispens för försöksverksamhet med flexibel skolstart har inte genomförts. Anledningen är att regeringen, efter Skolverkets utredning, ej beviljar dispenser.

## RESERVATIONER M M

### **Utbildningsnämnden**

Reservation anfördes av Björn Wickström m fl (m) och Jonas Vikman (kd) enligt följande.

Vi reserverar oss mot nämndens beslut då vi yrkade att nämnden skulle besluta

1. att återremittera ärendet till förvaltningen för vidare beredning
2. att som rapport till kommunfullmäktige anföras följande:

Kommunfullmäktige gav utbildningsnämnden i uppdrag att belysa konsekvenserna i staden av försöksverksamhet med flexibel skolstart och återkomma med en rapport. Någon belysning av detta har dock inte skett, utan förvaltningen nöjer sig med att hänvisa till Skolverket. Därmed kvarstår uppdraget till förvaltningen och ärendet bör således återremitteras.

I den moderna kunskapsskolan börjar eleverna när de är skolmogna och lämnar skolan när de klarat kunskapsmålen. Samhället förändras och skolan måste följa med i de krav utvecklingen ställer. Så många elever som möjligt skall nå kunskapsmålen.

Det avgörande är inte att alla når målen på samma sätt, eller att det tar exakt lika lång tid för alla att nå dem. Skolpolitiken ska skapa förutsättningar för att så många barn som möjligt har med sig tillräcklig kunskap ut från klassrummet efter skolåren. Den skall inte styra att skoltiden måste vara exakt lika lång för alla, vem skolans huvudman är, eller hur skolan är organiserad.

Eleven borde börja skolan när föräldrar och skolan bedömer att barnet är moget för det. Lagen är idag mycket stel avseende möjligheterna till individanpassad skolstart. Detta gäller både för de barn som skulle behöva börja skolan senare och de som skulle vilja börja tidigare, särskilt som lagen utgår från att skolstart bara kan ske på höstterminen, vid läsårets början. Ett år är en mycket lång tid för en sex- eller sjuåring. Skillnaden i mognad mellan ett barn fött i januari ett år och ett barn fött i december samma år kan vara mycket stor. Resultatet av att de idag närmast tvingas börja skolan samtidigt och gå i samma klass blir i många fall att det yngre barnet får en sämre skolstart än vad som annars hade varit möjligt. I en del fall innebär den inflexibla skolstarten att många elever kan få gå hela skoltiden med en ständig känsla av att ligga efter och att skolan blir en plåga, när medel som individuell skolstart hade kunnat åstadkomma en bättre ordning.

Den traditionella invändningen mot flexibel skolstart är att det övriga skolsystemet inte är anpassat för detta. Särskilt hävdas det att elever inte skulle ha någonting att göra mellan utgången av nian i december det ena året och starten av gymnasiet i augusti nästa år. Detta argument faller i en kursbaserad gymnasieskola. I kommuner som prövat flexibel skolstart har gymnasieskolan varit beredd att anpassa sig till detta.

Finns efterfrågan på gymnasieintagning i december månad kommer skolorna att erbjuda det.

Särskilt uttalande gjordes av Mirja Särkiniemi m fl (s), Inger Stark (v) och Emilia Hagberg (mp) enligt följande.

Kommunfullmäktige har beslutat (2003-10-06) att ge kommunstyrelsen i uppdrag att ansöka hos regeringen om att Stockholm ska ges möjlighet att genomföra försöksverksamhet med flexibel skolstart för en av Stockholms stadsdelsnämnder. Regeringen har nu fastslagit att inga sådana ansökningar kommer att beviljas. Det är tråkigt eftersom det hade varit intressant att i en mindre försöksverksamhet kunna dra värdefulla erfarenheter kring hur vi bättre kan anpassa undervisningen efter de skilda förutsättningar alla elever har.

Det har dock konstaterats att det inom befintliga lagar och bestämmelser finns ett stort utrymme för flexibilitet, särskilt i förskoleklasserna. Stadsdelsnämnderna kan, och bör, arbeta mer flexibelt med övergångarna i förskoleklassen för att uppnå den flexibilitet som är till gagn för barnens utveckling.

Särskilt uttalande gjordes av Jan Björklund m fl (fp) enligt följande.

Att eleverna börjar på olika dagar under året försvårar både lärarnas möjlighet att undervisa och rektorernas möjlighet att planera skolans verksamhet. Även elevernas övergång till gymnasieskola kan försvåras med flexibel skolstart.